

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

***Всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю
06 червня 2026 року***

ОДЕСА

DOI: <https://doi.org/10.24195/CriticalThinking2026>

УДК: 378:159.955

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Музиченко Ганна В'ячеславівна - доктор політичних наук, професор, проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Койчева Тетяна Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, в.о. першого проректора з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Папач Ольга Іванівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри математики і методики її викладання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Дерік Ілона Морисівна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Листопад Олексій Анатолійович - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №15 від 25 червня 2026 року.)*

Рецензенти:

Княжева Ірина Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

хорову діяльність як дієвий травмоінформованої допомоги через мистецтво на неклінічному рівні.

Таким чином, синергія критичного та креативного мислення постає фундаментальним системоутворювальним компонентом вокально-хорової підготовки, що забезпечує формування інтегральної інтелектуальної стратегії професійного розвитку майбутнього вчителя музичного мистецтва. У межах вокально-хорової діяльності ця стратегія трансформується у дієвий інструмент професійної лабільності, дозволяючи майбутньому фахівцю-музиканту набутти здатності до травмоінформованої допомоги через арт-комунікаційну взаємодію з учнівською молоддю на педагогічних засадах.

Список використаних джерел:

1. Авторський курс з розвитку критичного мислення, заснований на методиці Ольги Збарської. Навчальний посібник. укладачі Н. М. Черненко, О. І. Папач. Львів-Торунь : Liha-Pres, 2025. – 374 с.
2. Ракітянська Л. (2021). Навчально-методичне забезпечення формування емоційного інтелекту майбутніх вчителів музичного мистецтва у процесі фахової підготовки. Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі, (5). <https://doi.org/10.28925/2518-766X.2020.5.17>
3. Rastrygina Alla Trauma-informed help through art: experience of implementing it in the training of future music educational workers. Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. пр.. Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава. Київ, 2025. Вип. 32. С.142-155.

РУБАНСЬКА Ольга Яківна

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ З ІНФОРМАТИКИ

У сучасному інформаційному суспільстві, яке характеризується стрімким розвитком цифрових технологій та постійним зростанням обсягів інформації, особливого значення набуває проблема підготовки педагогічних кадрів нового типу. Майбутній учитель інформатики повинен не лише володіти сучасними знаннями у сфері інформаційно-комунікаційних технологій, а й уміти критично осмислювати інформацію, аналізувати її та застосовувати у професійній діяльності.

Критичне мислення розглядається як одна з ключових компетентностей XXI століття, що забезпечує ефективну діяльність особистості в умовах інформаційного перевантаження [3]. У контексті підготовки педагогів з

інформатики воно набуває особливого значення, оскільки саме ці фахівці формують інформаційну культуру та цифрову грамотність учнів.

Поняття критичного мислення активно досліджується у педагогіці та психології. За визначенням О. І. Пометун, критичне мислення — це здатність особистості аналізувати інформацію, оцінювати її достовірність, робити обґрунтовані висновки та приймати рішення [1, с. 14].

Д. Халперн розглядає критичне мислення як сукупність когнітивних навичок і стратегій, що сприяють підвищенню ймовірності досягнення бажаного результату [3]. У свою чергу, П. Фасіоне визначає його як цілеспрямований процес судження, який включає інтерпретацію, аналіз, оцінювання та саморегуляцію [4].

Основними характеристиками критичного мислення є: логічність і послідовність; самостійність; аргументованість; рефлексивність; відкритість до альтернативних думок.

Критичне мислення формується поступово і потребує систематичної педагогічної підтримки, що особливо важливо у процесі підготовки майбутніх учителів.

Професійна діяльність учителя інформатики безпосередньо пов'язана з роботою з інформацією, цифровими ресурсами та технологіями. У зв'язку з цим критичне мислення виступає необхідною умовою його ефективної діяльності.

Майбутній педагог повинен уміти:

оцінювати достовірність інформації в мережі Інтернет;

аналізувати програмні продукти та цифрові ресурси;

обирати оптимальні методи навчання;

формувати в учнів навички інформаційної безпеки та медіаграмотності.

Як зазначає Н. В. Морзе, сучасний учитель інформатики має виступати не лише транслятором знань, а й фасилітатором навчального процесу, який сприяє розвитку самостійного мислення учнів [2, с. 56].

Таким чином, критичне мислення забезпечує здатність педагога адаптуватися до швидких змін у сфері технологій і ефективно використовувати їх у навчанні.

Формування критичного мислення у майбутніх педагогів з інформатики здійснюється через використання сучасних педагогічних методів і технологій.

☐ Проблемне навчання

Проблемне навчання передбачає створення навчальних ситуацій, у яких студенти стикаються з необхідністю самостійного пошуку рішень. Наприклад, аналіз помилок у програмному коді або розробка алгоритму розв'язання задачі сприяють розвитку аналітичного мислення [3].

☐ Метод проєктів

Проектна діяльність дозволяє студентам самостійно працювати з інформацією, аналізувати її та створювати власні продукти (вебсайти,

презентації, навчальні матеріали). Це сприяє формуванню навичок дослідження та критичного оцінювання інформації [2, с. 78].

□ **Дискусії та дебати**

Організація дискусій допомагає студентам навчитися аргументувати власну позицію, аналізувати різні точки зору та робити обґрунтовані висновки. Тематика може включати питання кібербезпеки, використання штучного інтелекту, етичні аспекти цифрових технологій.

□ **Аналіз кейсів (case-study)**

Метод кейсів передбачає розгляд реальних або змодельованих педагогічних ситуацій. Наприклад, вибір цифрового інструменту для навчання або організація дистанційного уроку. Це сприяє формуванню практичних навичок прийняття рішень [1, с. 45].

□ **Використання цифрових технологій**

Застосування сучасних цифрових інструментів (Scratch, Google Sites, онлайн-платформи) стимулює активну пізнавальну діяльність студентів та сприяє розвитку критичного мислення через аналіз і створення інформаційних продуктів.

Ефективність формування критичного мислення залежить від організації освітнього процесу. До основних умов належать: активне залучення студентів до навчання; використання інтерактивних методів; створення проблемних ситуацій; організація рефлексії; інтеграція ІКТ у навчальний процес.

Відповідно до концепції Нової української школи, розвиток критичного мислення є одним із ключових завдань сучасної освіти [5].

Подальший розвиток підготовки педагогів з інформатики пов'язаний із: інтеграцією STEM-освіти; використанням цифрових освітніх платформ; розвитком медіаграмотності; впровадженням інноваційних педагогічних технологій.

Особливу роль відіграє поєднання критичного мислення з цифровою компетентністю, що дозволяє формувати конкурентоспроможного фахівця.

Критичне мислення є необхідною складовою професійної підготовки педагогів з інформатики. Воно забезпечує ефективну роботу з інформацією, сприяє розвитку аналітичних здібностей та формує здатність до прийняття обґрунтованих рішень.

Формування критичного мислення потребує системного підходу, який передбачає використання сучасних методів навчання, інтерактивних технологій та цифрових інструментів. У результаті підготовка майбутніх учителів інформатики стає більш ефективною та відповідає вимогам сучасного суспільства.

Список використаних джерел:

1. Пометун О. І. Критичне мислення як педагогічна проблема. Київ : Освіта, 2020.

2. Морзе Н. В. Информатика: навчання і розвиток особистості. Київ : Академія, 2018.
3. Halpern D. Thought and Knowledge: An Introduction to Critical Thinking. New York : Psychology Press, 2014.
4. Facione P. Critical Thinking: A Statement of Expert Consensus for Purposes of Educational Assessment and Instruction. California, 1990.
5. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої освіти. Київ : МОН України, 2016.

САВЧЕНКО Ірина Віталіївна

УСВІДОМЛЕНЕ ЧИТАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

Однією із сучасних серйозних проблем у підготовці майбутніх філологів є неусвідомлене читання або функціональна неграмотність. За умови, що сучасна молодь загалом виявляє інтерес до художніх текстів, маємо визнати: специфіка інтелектуального буття – швидка зміна інформаційного поля, кліповість мислення - призводить до поверхового, іноді фрагментарного сприйняття літературного тексту, без врахування традицій і новаторства, впливів і запозичень, підтекстів і алюзій.

Через нерозуміння художнього тексту або через невміння його розуміти формується безпорадність, а іноді і агресивність читача.

Також слід зважати і на сучасні тенденції сприйняття національного та світового літературного процесів, які посилюються у часи російсько-української війни. І для усвідомлення їх, для розуміння глибинних причин особливості функціонування національної літератури, окремих текстів сучасний літературознавець має критично мислити, виробляти власне бачення певних процесів (зокрема, російсько-українських літературних зв'язків, російськомовного корпусу літературних творів Г.Квітки-Основ'яненка, Є.Гребінки, Т.Шевченка, Марка Вовчка та інших). Розмитість оцінок, послуговування спадком радянського літературознавства не лише обмежить можливості глибокого наукового сприйняття творів красного письменства, але й спотворить загальне бачення особливостей національної літератури.

Навички аналізу художньої структури літературного тексту є необхідною умовою професійної підготовки студентів-філологів. І це спонукає до використання найрізноманітніших методик і технологій, які дозволять заглибитися у механізми побудови літературного тексту, побачити і усвідомити типологічні та генетичні зв'язки зі світовою та національною літературами.

Як зазначав Томас Фостер, «...професор філології... але значну частину уваги скеровує на інші елементи роману. Як постає цей ефект? На кого подібний

students in a specialized school	України як інструмент розвитку національної ідентичності здобувачів освіти у профільній школі	
Inna Pronoza The role of critical thinking in the formation of political culture of student youth in the context of digitalization	Проноза Інна Роль критичного мислення у формуванні політичної культури студентської молоді в умовах цифровізації	308
Nataliia Raither Critical thinking as a tool for scientific and methodological support of assessing entrepreneurial risks in the business technology system	Райтер Наталія Критичне мислення як інструмент науково-методичного забезпечення оцінки підприємницьких ризиків у системі бізнес-технологій	312
Liudmyla Rakitianska Critical thinking as an indicator of subject-methodological competence of an art teacher in a secondary education institution	Ракітянська Людмила Критичне мислення як показник предметно-методичної компетентності вчителя мистецтва закладу загальної середньої освіти	316
Alla Rastryhina Synergy of critical and creative thinking in vocal and choral training of future music teachers in trauma-informed education	Расстригіна Алла Синергія критичного та креативного мислення у вокально-хоровій підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва в умовах травмоінформованої освіти	321
Olha Rubanska Critical thinking in the training of computer science teachers	Рубанська Ольга Критичне мислення під час підготовки педагогів з інформатики	324
Iryna Savchenko Mindful reading as a means of forming critical thinking in philology students	Савченко Ірина Усвідомлене читання як засіб формування критичного мислення студентів-філологів	327
Valentyna Samilyk Formation of critical thinking of future teachers in the process of environmental training	Самілик Валентина Формування критичного мислення майбутніх учителів у процесі екологічної підготовки	329
Oleksandr Serbul Critical thinking in the academic environment: features of	Сербул Олександр Критичне мислення в академічному	332